

NOVÉ PARAMETRY NEJEN EXEKUČNÍCH SRÁŽEK ZE MZDY

RICHARD W. FETTER

Parametry (limity) nejen exekučních srážek ze mzdy odvisí od pravidelně pro každý kalendářní rok nově vyhlášeného normativu nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel a od výše životního minima jednotlivce, které je valorizováno nepravidelně. V závislosti na uvedených hodnotách se určí výše nezabavitelných částek, které musejí vždy zůstat povinnému dlužníkovi, výše jednotlivých třetin čisté mzdy po odečtení nepostižitelných částek určujících, kolik lze srazit pro přednostní a kolik pro nepřednostní pohledávky (dluhy) nebo kolik naopak musí zůstat povinnému dlužníkovi, jakož i výše částky, nad kterou se sráží povinnému dlužníkovi bez omezení.

PROČ SE LETOS INFORMACE ZDRŽELY

Příslušné nařízení vlády určující výši normativu vláda schválila dne 12. prosince 2018 a ve Sbírce zákonů bylo vyhlášeno 20. prosince 2018. Jenže poněkud neočekávaně přišla s návrhem na zvýšení částek životního minima ministryně práce a sociálních věcí a vláda na schůzi konané dne 17. prosince 2018 návrh neschválila, ani nezamítla, nýbrž odložila jeho projednávání až na 7. ledna 2019, kdy byl zamítnut. Tudíž bylo nutno z opatrnosti počkat s podáváním informací o pravidlech srážek ze mzdy až do rozhodnutí vlády o výši životního minima. A tak letos přicházíme s příspěvkem na toto téma poněkud později, než byli v minulých letech čtenáři zvyklí, a též bez složitějších návodných příkladů, protože postupy (právní úprava) se nezměnily (jen hodnotové parametry) a v době vydání článku již dávno budou k dispozici v praxi tolik upřednostňované internetové kalkulačky pro laiky, jakož i mzdový software pro profesionály, ačkoliv ani jedno, ani druhé není zárukou správnosti výpočtů.

PROBLÉMY V PRAXI

Přestože se v praxi málokdo snaží ovládat každým rokem nová pravidla takřikajíc z hlavy a spoléhá se na počítačové programy ke zpracování mezd, provádění srážek ze mzdy často vyvolává rozhořčení mzdových účetních, komplikuje jim totiž zavedené, zažívané rutinní postupy při práci a zvyšuje náročnost vedení mzdové agendy a někdy i náklady na její provádění u zaměstnavatele. Realizace exekučních srážek může být pro mzdové účetní někdy složitá, protože vyžaduje určitou zdatnost, zkušenost a hlavně odbornost, příslušný mzdový či platový software opravdu mnohdy nestačí, protože program nepamatuje na všechny možné situace a kombinace možných srážek, a proto se účetní občas neobejdou bez konzultace s věcí znalým právníkem. Problematiku srážek ze mzdy a jejich limitů a orientaci v ní činí poměrně obtížnou skutečnost, že není upravena uceleně v jednom, ale v několika, a to nejen pracovněprávních, předpisech. Přitom avšak provádění srážek mimo exekuci (mimoexekučních srážek) i srážek při výkonu rozhodnutí (exekučních srážek) je nedílnou součástí mzdové agendy (každého) zaměstnavatele.

ÚČETNÍ MÁ NĚKDY TĚŽKÝ ŽIVOT

Avšak nezáměr o opravdovou znalost problematiky ze strany mnoha lidí je na škodu, protože realizace mzdových srážek má nejen právní, resp. účetní, ale i psychologické aspekty. Uvalení exekuce je pro povinného dlužníka-zaměstnance dosti citlivou záležitostí s ohledem na mnohdy vyhozené vztahy mezi ním a oprávněným věřitelem, je tak zcela na místě být při výpočtu srážek pečlivý a obezřetný, postupovat vždy správně a přesně podle právních předpisů, tedy vyvarovat se jakýchkoliv pochybení v zájmu nezhoršení vztahů na pracovišti, kdy dlužník mnohdy vnímá každého, kdo se podílí na snižování jeho příjmu, jako svého nepřítele. Zaměstnanec se mzdou podrobenou exekucním srážkám se při reklamaci určitě nespokojí s vysvětlením, že „takto to vyšlo ve mzdovém programu...“. A v neposlední řadě, nelze zapomenout, že odpovědnost za bezchybné provedení srážek nese nikoliv tvůrce nebo prodejce programu (natož provozovatel internetového serveru s kalkulačkou), nýbrž ji má vůči příjemci mzdy-zaměstnanci plátce mzdy-zaměstnavatel a vůči zaměstnavateli příslušný účetní.

VÝZNAM NEJEN PŘI EXEKUCI

Odborníci i laici už vědí, že i tomu největšímu dlužníkovi, na kterého je uvalena i několikrát exekuce srážkami ze mzdy, musí, ostatně jak už jsme naznačili, zůstat alespoň nezabavitelné minimum. Jeho výše se každoročně mění s účinností od 1. dne nového kalendářního roku, nejinak tomu je od 1. ledna 2019.

Dodejme, že nezabavitelné minimum nemá význam jen u nucených, exekucních srážek ze mzdy, ale i u dobrovolných srážek na základě dohody o srážkách ze mzdy (zaměstnanec je chráněn obdobně jako při nucených srážkách exekucních) a také při započtení na mzdu – v situaci, kdy má zaměstnanec vůči zaměstnavateli splatný dluh (může to být např. poskytnutá a řádně a včas nesplacená půjčka, soudem přiznaná náhrada škody apod.), když tedy zaměstnavatel hodlá svou pohledávku uspokojit tak, že ji započte vůči zaměstnancově mzdě, i v takovém případě musí zaměstnanci zůstat nezabavitelné minimum.

VALORIZACE PRO ROK 2019

Nezabavitelnou, exekucí nepostižitelnou částku na osobu samotného povinného (dlužníka) stanovíme jako 2/3 součtu částky životního minima jednotlivce, tedy částky 3 410 Kč, která již dlouho stagnuje (od 1. ledna 2012) a nemění se ani pro rok 2019, a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel, a to bez ohledu na to, v jaké obci skutečně povinný zaměstnanec žije, která je pro rok 2019 nově vládou ČR stanovena na **6 233 Kč**, čili jako 2/3 z částky 9 643. Nezabavitelná částka na povinného činí **6 428,67 Kč**.

Nezabavitelná částka na vyživovanou osobu představuje ¼ z nezabavitelné částky na povinného **6 428,67 Kč**, činí tedy **1 607,17 Kč**.

NA KOHO LZE UPLATNIT ČÁSTKU NA VYŽIVOVANOU OSOBU

Jakkoliv se nechceme příliš opakovat, raději uvedme i tak informace, které se ze mzdové kalkulačky nedozvíme, a to že na manžela povinného se započítává jedna čtvrt-

tina nezabavitelné částky, i když má samostatný příjem. K zápočtu částky na manžela (manželku) není podmínkou, aby žili ve společné domácnosti s povinným. Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky každému manželovi zvlášť, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů.

Jedna čtvrtina nezabavitelné částky se nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byl nařízen výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže výkon rozhodnutí dosud trvá. Je-li však výživné sraženo na základě dohody o srážkách ze mzdy, je třeba příslušnou nezabavitelnou částku na tuto vyživovanou osobu započítat.

DLUŽNÍK SE MUSÍ STARAT O ZACHOVÁNÍ SVÉHO NEZABAVITELNÉHO MINIMA

Aby mohl plátcе mzdy (zaměstnavatel) zohlednit při srážkách ze mzdy nebo jiných opatřeních, týkajících se zaměstnancovy mzdy, osoby vyživované povinným, musí povinný plátcе doložit, že výživné poskytuje a komu. Sám plátcе mzdy není povinen vyživované osoby vyhledávat. Vyživovací povinnost k dítěti se prokazuje rodným listem, u zletilého dítěte je třeba doložit i potvrzení o studiu, případně rozsudek o stanovení vyživovací povinnosti. Existence manželství se prokazuje předložením oddacího listu a čestným prohlášením o tom, že manželství trvá. Obdobně u registrovaného partnerství se plátcе předkládá doklad o partnerství vydaný příslušným matričním úřadem. Povinný může mít stanovenou vyživovací povinnost též k rozvedenému manželu, tu prokazuje rozsudkem o stanovení výživného (stejně jako u skončení registrovaného partnerství). Má-li plátcе pochybnosti o tom, co všechno zohlednit, může se obrátit na soud s žádostí o určení výše částky, která má být v příslušném výplatním období povinnému sražena.

JAK POČÍTAT A ZAOKROUHOLOVAT

Nezabavitelnou (celkovou) částku (určitého povinného) stanovíme jako součet nezabavitelné částky na povinného a všech nezabavitelných částek na vyživované osoby. Nezaokrouhlují se jednotlivé složky (nezabavitelné částky), ale až jejich součet u jednotlivého zaměstnance, tedy (až celková základní) nezabavitelná částka, a to na celé koruny nahoru. Průběžné – případně v průběhu výpočtu, resp. stanovení (základní) nezabavitelné částky potřebné – zaokrouhlování na dvě desetinná místa je třeba provádět podle obecných matematických pravidel, nikoliv podle zmíněného pravidla.

Jednoduché příklady uplatnění nezabavitelných částek:

- 1) *Proti zaměstnanci žijícímu s manželkou a jedním dítětem, který má čistý příjem 12 000 Kč, byl nařízen výkon rozhodnutí (exekuce) pro dlužné výživné, a to ve prospěch druhého dítěte z předchozího manželství. Nezabavitelná částka, která nemůže být postižena, činí 6 428,67 Kč na osobu povinného. Na dítě a manželku se započte dvakrát nezabavitelná částka 1 607,17 Kč (na oprávněné dítě se nic započítávat nebude). Povinnému tedy nesmí být sraženo 9 643,01 Kč čili po zaokrouhlení 9 644 Kč.*
- 2) *Pokud by se (v příkladu 1) uvedený zaměstnanec dosahující uvedené výše příjmu vedle manželky staral o 3 děti ve vlastní péči, srážky ze mzdy nelze provést, pro-*

tože součet nezabavitelných částek, tedy základní nezabavitelná částka po zaokrouhlení výsledku 12 857,35 Kč (6 428,67 Kč + 4 x 1 607,17 Kč) na 12 858 Kč přesáhne skutečný čistý výdělek (12 000 Kč).

Jestliže zaměstnanec po dobu jednoho roku nepobírá mzdu buď vůbec, nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny, tedy mzdu ve výši přesahující (základní) nezabavitelnou částku, může zaměstnavatel navrhnout soudu zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).

OD JAKÉ ČÁSTKY BEZ OMEZENÍ

Částku, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení (tedy po odečtení nezabavitelných částek), stanovíme obdobně jako součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu, tedy jako součet částky 3 410 Kč a částky 6 233 Kč, který činí 9 643 Kč.

PO TŘETINÁCH

Z čisté mzdy zaměstnance (povinného) se odečte (základní) nezabavitelná částka. Pokud zbylá čistá mzda (tzv. výpočtová základna) je rovna 9 643 Kč nebo je nižší, zaokrouhlí se směrem dolů na částku dělitelnou třemi (a vyjádřenou v celých korunách). Maximální výše jedné třetiny z 9 643 Kč je 3 214 Kč. *(Případný zbytek 1 nebo 2 Kč odečtený od zbytku čisté mzdy při jeho zaokrouhlování směrem dolů na částku dělitelnou třemi náleží povinnému.)* Částka přesahující hranici 9 643 Kč se srazí bez omezení. 1. třetina zbytku čisté mzdy je určena pro vydobytí nepřednostních pohledávek oprávněných osob (a přednostních pohledávek, pokud k jejich úhradě nepostačuje 2. třetina). 2. třetina slouží pouze k vydobytí přednostních pohledávek, a pokud takové nejsou, vyplatí se povinnému. 3. třetina se vždy vyplatí povinnému. Pokud 2. třetina nestačí k uspokojení přednostních pohledávek, převádí se část přednostních pohledávek do třetiny 1. Částka přesahující hranici 9 643 Kč, tedy plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy, se připočte ke 2. třetině zbytku čisté mzdy v rozsahu, který je potřebný k uspokojení přednostních pohledávek; zbývající část se připočte k 1. třetině.

Součet vypočtené (1.) třetiny, případně dvou třetin (1. a 2.) a částky přesahující 9 643 Kč je tedy postižitelnou výší příjmu. Nepostižitelnou výší příjmu je součet vypočtené (3.) třetiny, případně dvou třetin (2. a 3.), a (základní) nezabavitelné částky *(a případný zbytek 1 nebo 2 Kč odečtený od zbytku čisté mzdy při jeho zaokrouhlování směrem dolů na částku dělitelnou třemi)*. Situaci shrnuje schéma na straně 7.

PŘEDNOSTNÍ POHLEDÁVKY

Přednostními jsou:

- a) pohledávky výživného,
- b) pohledávky náhrady újmy způsobené poškozenému ublížením na zdraví,
- c) pohledávky náhrady újmy, způsobené úmyslnými trestnými činy,
- d) pohledávky daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění,
- e) pohledávky náhrady přeplatků na dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a úrazového pojištění,

Celková nezabavitelná částka			Čistá mzda po odečtení nezabavitelných částek			
Na samotného povinného dlužníka	Na manžela nebo manželku	Na vyživovanou osobu (dítě)	max. 9 643 Kč			zbytek čisté mzdy po odečtení nezabavitelné částky a 9 643 Kč
6 428,67 Kč	1 607,17 Kč	1 607,17 Kč	max. 3 214 Kč	max. 3 214 Kč	max. 3 214 Kč	
			povinnému dlužníkovi	na přednostní pohledávky, nejsou-li, povinnému dlužníkovi	na nepřednostní pohledávky a případně na přednostní pohledávky	na přednostní pohledávky a případně na nepřednostní pohledávky

- f) pohledávky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění,
- g) příspěvek na úhradu potřeb dítěte svěřeného do pěstounské péče,
- h) pohledávky náhrady přeplatků na podpoře v nezaměstnanosti a podpoře při re-kvalifikaci,
- i) pohledávky náhrady přeplatků na dávkách státní sociální podpory,
- j) pohledávky regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění,
- k) pohledávky náhrady mzdy, platu nebo odměny a sníženého platu nebo snížené odměny, poskytované v období prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény (od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény).

KDO PORADÍ PŘI NEJASNOSTECH

Požádá-li o to plátcе mzdy (zaměstnavatel), oprávněný (věřitel) nebo povinný (dlužník), určí podle § 288 o. s. ř. soud, jaká částka má být v příslušném výplatním období ze mzdy povinného sražena, a je-li více oprávněných, kolik z ní případně na každého z nich. S poukazem na § 60 exekučního řádu by měl potřebnou konzultaci poskytnout i úřad (soudního) exekutora.

BUDOU DLUŽNÍCI V EXEKUCI VÍCE CHRÁNĚNI?

Přidejme informaci, že Ministerstvo spravedlnosti usiluje o změnu, aby částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení (po odečtení nezabavitelných částek), byla dvojnásobkem součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení čili aby byla dvojnásobná než dosud. Jestliže se změnu podaří realizovat (ministerstvo navrhuje účinnost 1. července 2019), tak by to znamenalo, že by povinným dlužníkům, jejichž čistá mzda je po odečtení nezabavitelné částky vyšší než součet životního minima jednotlivce a příslušného normativu nákladů na bydlení, zůstávalo více prostředků. Parametry sražek by se tak letos změnily ještě jednou. Dluž-

Co by nově zůstávalo zůstatvat povinnému dlužníkovi			Co by nově připadalo oprávněným věřitelům			
Celková nezabavitelná částka			Čistá mzda po odečtení nezabavitelných částek			
Na samotného povinného dlužníka	Na manžela nebo manželku	Na vyživovanou osobu (dítě)	max. 19 286 Kč			zbytek čisté mzdy po odečtení nezabavitelné částky a 19 286 Kč
6 428,67 Kč	1 607,17 Kč	1 607,17 Kč	max. 6 428 Kč	max. 6 428 Kč	max. 6 428 Kč	
			povinnému dlužníkovi	na přednostní pohledávky, nejsou-li, povinnému dlužníkovi na přednostní pohledávky	na nepřednostní pohledávky a případně	na přednostní pohledávky a případně na nepřednostní pohledávky

níkům, jejichž mzda je podrobena exekučním srážkám a jejichž čistá mzda po odečtení nezabavitelných částek činí více než 9 643 Kč, by zůstalo více prostředků, a to zjednodušeně řečeno, jestliže činí po odečtení nezabavitelných částek více než 19 286 Kč, tak navíc 3 214 Kč, pokud je jim sráženo pro přednostní pohledávky, nebo navíc 6 428 Kč, pokud jej jim sráženo jen pro nepřednostní pohledávky. Rozložení (odlišení) toho, co by nově zůstávalo z čisté mzdy povinným dlužníkům a co by připadalo oprávněným věřitelům, naznačuje schéma výše.

Uvedené opatření nepomůže dlužníkům s nižším příjmem (dlužníkům, jejichž zbytek čisté mzdy po odečtení nezabavitelných částek činí 9 643 Kč a méně), ale jen dlužníkům s vyšší mzdou. Změnu si přiblížíme na příkladu 2 ženatých zaměstnanců se 2 dětmi, proti nimž je nařízena exekuce jak pro přednostní pohledávku, tak pro nepřednostní pohledávku. Jeden pobírá čistou mzdu 19 000 Kč, kdežto druhý 30 000 Kč. Nezabavitelné minimum mají stejné, a to 6 428,67 Kč na samotného dlužníka a 3 x částku na vyživované osoby 1 607,17 Kč, tedy celkem 11 251 Kč. U prvního dlužníka zbývá z čisté mzdy 7 749 Kč, které se rozdělí na 3 třetiny po 2 583 Kč. Jedna třetina této částky zůstane dlužníkovi, jedna třetina připadne na uspokojení přednostní pohledávky a jedna třetina na uspokojení nepřednostní pohledávky. Na tom se v roce 2019 nic nezmění. Jenomže druhému dlužníkovi zbývá po odečtení nezabavitelného minima 11 251 Kč 18 749 Kč. 9 643 Kč se rozdělí tak, že jedna třetina 3 214 Kč připadne na uspokojení přednostních pohledávek, další třetina 3 214 Kč na placení nepřednostních pohledávek a poslední třetina 3 214 Kč a rozdíl 1 Kč zůstane dlužníkovi. Zbytek 9 106 Kč rovněž bude plně podroben exekučním srážkám. Ovšem po popsané plánované legislativní změně se na třetiny rozdělí celá částka zbytku čisté mzdy po odečtení nezabavitelných částek, tedy oněch 18 749 Kč. 6 249 Kč připadne na přednostní pohledávku, 6 249 Kč připadne na nepřednostní pohledávku a 6 249 Kč a rozdíl 2 Kč zůstanou dlužníkovi. ■

Autor článku je právník zabývající se pracovním a občanským právem.